

Tillsynsrapport

Ett tryggt arbetsliv

Mindre verkstadsföretag

Innehåll

1. Sammanfattning.....	3
2. Bakgrund.....	4
3. Syfte, mål och avgränsningar.....	4
4. Tillvägagångssätt – upplägg	4
Uppföljande inspektioner	5
Samverkan och kommunikation	5
5. Resultat.....	5
6. Diskussion och slutsatser.....	8
Välkommen att kontakta:	9

1. Sammanfattning

Mindre verkstadsföretag är en olycksdrabbad bransch med stora risker. Olyckor sker vanligtvis i samband med användning av äldre maskiner som ofta saknar CE-märkning och relevanta skydd. För att öka efterlevnaden av relevanta arbetsmiljöreregler och därmed bidra till ökad säkerhet på arbetsplatsen, har Arbetsmiljöverket genomfört tillsynsaktiviteten *Mindre verkstadsföretag*.

Vid tillsynen har vi fokuserat på arbetsgivarnas systematiska arbetsmiljöarbete. Då det är vanligt att mindre verkstadsföretag utför arbeten hos externa kunder, har vi lagt tonvikten på arbetsgivarnas riskbedömningar ute hos kunder där arbetet sker. Vi har även inspekterat maskiner, vibrationer, lyfthjälpmiddel (med fokus på ergonomi), kemiska arbetsmiljörisker och fysikaliska arbetsmiljörisker.

Arbetsmiljöverket har genomfört 2 161 inspektioner och uppföljningar på 1 343 arbetsställen under perioden april 2022 till december 2024. De arbetsställen som vi inspekterat har mellan 5 och 100 anställda.

Vid våra inspektioner har vi sett följande:

80 procent av alla inspektioner har lett till inspektionsmeddelanden med krav på arbetsmiljöåtgärder. De vanligaste kraven har handlat om åtgärder om att förbättra det systematiska arbetsmiljöarbetet. Vi har uppmärksammat flest brister kring undersökning och riskbedömning samt åtgärder för att förebygga ohälsa eller olycksfall.

39 ärenden har gått vidare till underrättelser och 27 av dem till beslutsförelägganden. Vi har dessutom skrivit 86 faktaunderlag till sanktionsavgifter på grund av att det saknats tillstånd för att köra truck eller att man använder tryckkärl som inte är besiktade. Vi har även utfärdat 12 förbud på maskiner som inte varit godkända.

Vid våra inspektioner har vi fört dialog och höjt medvetenheten om vikten av riskbedömningar. Både när det gäller att riskbedöma arbeten som ska utföras hos extern kund och när det gäller arbetsmiljön på egna arbetsstället. Ett systematiskt arbetsmiljöarbete är en förutsättning för att uppnå en god säkerhet.

2. Bakgrund

Arbetsmiljöverkets skadestatistik visar att mindre verkstadsföretag är en olycksdrabbad bransch med stora risker. AFA försäkringars arbetsskaderapport 2020 redovisar 1 623 allvarliga olycksfall för metall och övrigt industriellt arbete. Mindre verkstadsföretag använder ofta äldre maskiner som är betydligt farligare än nya, modernare varianter. Ofta saknar dessa maskiner CE-märkning och skydd. Skydden har antingen saknats för att de inte funnits från början eller för att arbetsgivarna av någon anledning tagit bort dem.

Exempel på vanligt förekommande, olycksdrabbade maskiner är:

- handhållna maskiner,
- metallsvarvar,
- bormaskiner och
- äldre pressar.

Flera allvarliga arbetsplatsolyckor rapporteras årligen in från arbetsgivare till Arbetsmiljöverket. Exempel på sådana vanliga skador är:

- vibrationsskador
- skärskador,
- klämskador,
- amputationer,
- frakturer,
- hörselskador samt
- ergonomiska skador.

3. Syfte, mål och avgränsningar

Syftet med inspektionerna har varit att öka efterlevnaden av relevanta arbetsmiljöreregler inom de riskområden och delar av arbetslivet som omfattas av tillsynen.

Tillsynsprojektet är en del av regeringens strategi "Nollvision i arbetslivet 2021-2025". Projektet bidrar till utvecklingsområdet "ett tryggt arbetsliv – ingen ska riskera liv eller hälsa på grund av jobbet", i Arbetsmiljöverkets strategiska verksamhetsplan 2022-2025.

4. Tillvägagångssätt – upplägg

Vi har genomfört 2 161 fysiska kontroller hos 1 343 arbetsställen vars arbetstagare arbetar inom mindre verkstadsföretag.

Tillsynen har genomförts med normalinspektioner, det vill säga på plats hos arbetsgivaren. Vi har fokuserat på verkstadsföretagens systematiska arbetsmiljöarbete med tonvikt på riskbedömningar ute hos kunder där arbetet sker. Vi har även inspekterat:

- maskiner,
- vibrationer,
- lyfthjälpmedel (med fokus på ergonomi),
- kemiska arbetsmiljörisker och
- fysikaliska arbetsmiljörisker.

Inspektionerna är genomförda på mindre verkstadsföretag främst inom näringsgrupperna metallegoarbeten samt reparation av maskiner.

Uppföljande kontroller

I de fall vi upptäckt brister i arbetsmiljön och ställt krav på åtgärder har vi genomfört uppföljande kontroller. I vissa fall med ett nytt fysiskt besök på plats, i andra fall som distansinspektion eller genom att arbetsgivaren har skickat in sina svar till Arbetsmiljöverket.

Samverkan och kommunikation

Vi har samverkat med parterna och kommunicerat såväl internt som externt.

5. Resultat

Arbetsmiljöverket har under perioden april 2022 till och med december 2024 genomfört 1 366 Inspektioner och 795 uppföljningar på 1 343 arbetsställen. Av de inspekterade arbetsställena har 80 procent fått krav i inspektionsmeddelande där vi sammanlagt ställt 4 834 krav på arbetsmiljöåtgärder.

De vanligaste laghänvisningarna i inspektionsmeddelanden har rört Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2001:1) om systematiskt arbetsmiljöarbete. Våra inspektioner har lett till 38 underrättelser samt 27 beslutsförelägganden. Vidare har vi skrivit 86 faktaunderlag till sanktionsavgifter som avsett avsaknad av körtillstånd för att köra truck samt obesiktade tryckkärl. Slutligen har vi utfärdat 12 förbud på maskiner som inte var godkända.

Tillsynsaktiviteten i siffror

Antal inspektioner	1 366
Antal uppföljningar	795
Antal inspekterade arbetsställen	1 343
Antal arbetsställen som fått krav	1 075
Antal inspektionsmeddelanden	1 091
Antal ställda krav	4 834
Antal underrättelser	39
Antal beslutsförelägganden	27
Antal faktaunderlag för sanktionsavgift	86
Antal förbud	12

Vanliga brister

Av totalt 4 834 krav som ställdes i aktiviteten var de vanligaste bristerna inom:

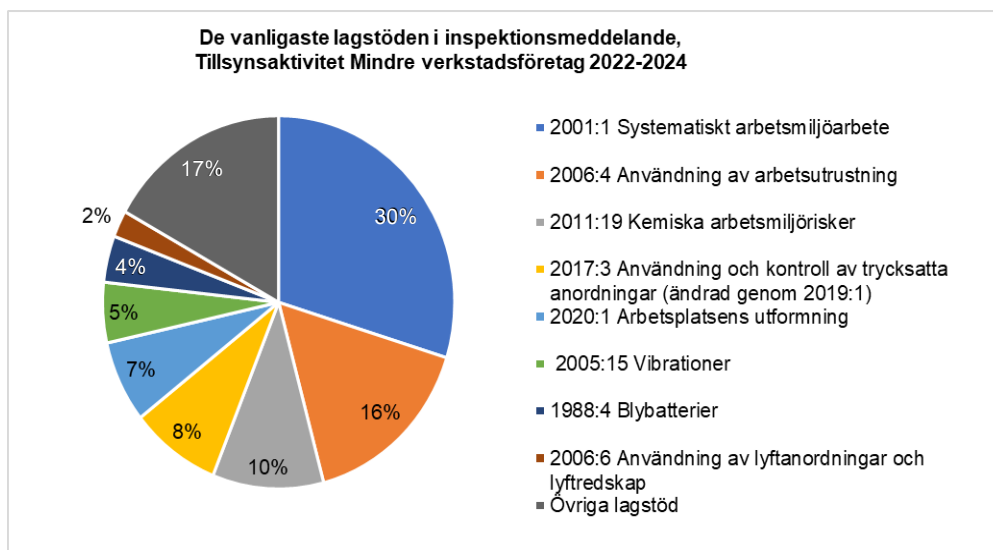
- Undersökning och riskbedömning (AFS 2001:1 8§ om Systematiskt arbetsmiljöarbete) 713 st
- Åtgärder för att förebygga ohälsa eller olycksfall (AFS 2001:1 10§ om Systematiskt arbetsmiljöarbete) 617 st
- Arbetsutrustning ska uppfylla kraven i bilaga A när den används. (AFS 2006:4 8§ om Användning av arbetsutrustning) 578 st
- Rutiner för hur det systematiska arbetsmiljöarbetet ska gå till (AFS 2001:1 5§ om Systematiskt arbetsmiljöarbete) 558 st
- Undersökning och riskbedömning ska göras för att bedöma om den arbetsutrustning som väljs och används är lämplig för arbetet (AFS 2006:4 3§ om Användning av arbetsutrustning) 460 st
- Arbetstagarna ska ha tillräckliga kunskaper för att utföra arbetet (AFS 2001:1 7§ om Systematiskt arbetsmiljöarbete) 397 st
- Alla nödvändiga åtgärder ska vidtas för att förebygga ohälsa och olycksfall (AFS 2006:4 5§ om Användning av arbetsutrustning) 199 st.

De vanligaste föreskrifterna som tillsynsaktiviteten hänvisade till

Diagrammet visar de vanligaste föreskrifterna som tillsynsaktiviteten Mindre verkstadsföretag hänvisade till. Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2001:1) om Systematiskt arbetsmiljöarbete är den vanligast använda föreskrifter. Därefter följer Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2011:19) om Kemiska

arbetsmiljörisker och Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2006:4) om Användning av arbetsutrustning.

Brister i systematiskt arbetsmiljöarbete

Hälften av alla brister som lett till krav har utgått från Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2001:1) om Systematiskt arbetsmiljöarbete. Av dessa handlar de vanligast ställda kraven om:

- undersökning och riskbedömning 8§ (23 procent)
- åtgärder för att förebygga ohälsa eller olycksfall 10§ (20 procent),
- rutiner för hur det systematiska arbetsmiljöarbetet ska gå till 5§ (18 procent)
- arbetstagarna ska ha tillräckliga kunskaper för att utföra arbetet (13 procent).

Brister i användning av arbetsutrustning

16 procent av alla brister som lett till krav har utgått från Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2006:4) om Användning av arbetsutrustning. Av dessa handlar de vanligast ställda kraven om att:

- arbetsutrustning ska uppfylla kraven i bilaga A när den används 8§ (35 procent)

- undersökning och riskbedömning ska göras för att bedöma om den arbetsutrustning som väljs och används är lämplig för arbetet 3§ (28 procent)
- alla nödvändiga åtgärder ska vidtas för att förebygga ohälsa och olycksfall 5§ (12 procent).

6. Diskussion och slutsatser

Vår bedömning är att vi har inspekterat ett viktigt verksamhetsområde där vi genom vår tillsyn kunnat påverka arbetsgivarna till att genomföra förbättringar.

I våra inspektioner har vi fokuserat på arbetsgivarnas systematiska arbetsmiljöarbete. Vi har lagt tonvikten på deras riskbedömningar ute hos kunder där arbetet sker. Dessutom har vi även inspekterat maskiner, vibrationer, lyfthjälpmiddel (med fokus på ergonomi), kemiska arbetsmiljörisker och fysikaliska arbetsmiljörisker.

Vi har ställt krav på 1 075 arbetsställen om att rätta till brister och risker i arbetsmiljön. Hälften av alla krav avser åtgärder kring det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Inspektionerna visar att arbetsgivarna saknar kunskaper om systematiskt arbetsmiljöarbete, särskilt när det gäller riskbedömningar generellt. Denna okunskap kan leda till att olyckor inträffar. Inspektionerna visar även brister i maskinsäkerhet som bland annat beror på att mindre verkstadsföretag ofta använder äldre maskiner. Äldre maskiner saknar ofta det skydd som finns på nyare, CE-märkta maskiner.

För att säkerheten ska kunna upprätthållas på arbetsplatserna är det viktigt att arbetsgivarna har rutiner för att regelbundet undersöka och riskbedöma alla riskområden i arbetsmiljön. Detta kan exempelvis ske årligen via riktade skyddsronder mot arbetet med maskiner, kemikalier, ergonomi samt fysikaliska risker.

Resultatet av tillsynen motsvarar vår tidigare erfarenhet gällande mindre verkstadsföretag. Bristerna visar att arbetsgivarna inte har en tillräcklig struktur för att förebygga risker som kan leda till att arbetstagarna skadar sig eller blir sjuka av arbetet. Med en återkommande tillsyn av mindre verkstadsföretag skulle vi kunna fortsätta med att bidra till bättre arbetsmiljö ute på arbetsplatserna.

Genom att vi ställt krav på att arbetsgivarna ska ha ett väl fungerande

systematiskt arbetsmiljöarbete har vi bidragit till att de förebygger ohälsa och olyckor på arbetsplatserna. Vi bedömer även att detta bidrar till vår vision om att ingen ska bli sjuk, skadas eller dö av jobbet.

Välkommen att kontakta:

Projektledare: Magnus Henriksson

Telefon: 010-7309667

E-post: magnus.henriksson@av.se

Vår vision
Ingen ska bli sjuk, skadad, eller dö av jobbet

Arbetsmiljöverket, Box 9082 171 09 Solna, Telefon: 010-730 90 00, www.av.se